

תרגול 5

פונקציות של מספר משתנים

I נתונה הפונקציה $f(x, y) = x^2 y + \frac{y^2}{x}$. חשב :

- a) $f(1, -1)$ b) $f\left(\frac{1}{3}, 2\right)$ c) $f(y, x)$ d) $f\left(\frac{1}{x}, \frac{1}{y}\right)$ e) $f(-x, -y)$

II מצא את התחום ההגדרה של פונקציות :

1. $v(x, y) = x + \sqrt{y}$	10. $u(x, y, z) = \sqrt{a^2 - x^2 - y^2 - z^2}$
2. $f(x, y) = \sqrt{1 - x^2} + \sqrt{y^2 - 1}$	11. $f(x, y) = \arcsin \frac{x}{y^2}$
3. $g(x, y) = \sqrt{1 - x^2 - y^2}$	12. $g(x, y) = \sqrt{\ln \frac{4}{x^2 + y^2}} + x^2 y \sqrt{x^2 + y^2 - 4}$
4. $h(x, y) = \frac{1}{\sqrt{x^2 + y^2 - 1}}$	13. $h(x, y) = \arcsin \frac{y}{x}$
5. $k(x, y) = \sqrt{(x^2 + y^2 - 1)(4 - x^2 - y^2)}$	14. $v(x, y) = \arccos \frac{x}{x + y}$
6. $v(x, y) = \sqrt{(x^2 + y^2 - x) / (2x - x^2 - y^2)}$	15. $g(x, y) = \arcsin(x / y^2) + \arcsin(1 - y)$
7. $f(x, y) = \sqrt{1 - (x^2 + y^2)^2}$	16. $f(x, y) = \sqrt{\sin(x^2 + y^2)}$
8. $g(x, y) = \ln(-x - y)$	17. $v(x, y, z) = \ln(xyz)$
9. $v(x, y) = \ln(-x + y)$	18. $g(x, y, z) = \ln(-1 - x^2 - y^2 + z^2)$

III בנה את קווי הרמה של הפונקציות (או קווי הגובה) :

1. $g(x, y) = x + y$	4. $h(x, y) = (x + y)^2$	7. $v(x, y) = \sqrt{x y}$
2. $f(x, y) = x^2 + y^2$	5. $g(x, y) = \frac{y}{x}$	8. $h(x, y) = e^{2x/(x^2+y^2)}$
3. $v(x, y) = x^2 - y^2$	6. $f(x, y) = \frac{1}{x^2 + 2y^2}$	9. $f(x, y) = 1 - x - y $

IV תאר את משטחי הרמה של הפונקציות (או משטחי הגובה) :

1. $f(x, y, z) = x + y + z$	3. $v(x, y, z) = x^2 + y^2 - z^2$	5. $h(x, y, z) = \tan(x^2 + y^2 - 2z^2)$
2. $u(x, y, z) = x^2 + y^2 + z^2$	4. $g(x, y, z) = x^2 - y^2 - z^2$	6. $f(x, y, z) = 7^{2x+3y-z}$

V נגזרות חלקיות

חשב את הנגזרת מסדר ראשון של הפונקציות הבאות :

1. $u(x, y) = x^4 + y^4 - 4x^2 y^3 + 5$	2. $f(x, y) = \frac{x}{y^2} + e^{2xy}$	3. $u(x, y) = x \sin(2x + 3y)$
4. $v(x, y) = x^y$	5. $u(x, y) = (5x^2 y - y^3 + 7)^3$	6. $f(x, y) = \ln(x + y^2) + 5^x y^2$
7. $f(x, y) = (1 + xy)^y$	8. $v(x, y) = \ln(x + \ln y)$	9. $u(x, y, z) = x^{y/z}$
10. $g(x, y) = e^{-x/y} + 3$	11. $f(x, y) = \arctan \frac{y}{x}$	12. $v(x, y) = \arcsin \frac{x}{\sqrt{x^2 + y^2}}$
13. $h(x, y) = (1 + \log_y x)^3$	14. $g(x, y) = \ln\left(x + \frac{y}{2x}\right), \frac{\partial g}{\partial x}(1, 2) = ? \quad \frac{\partial g}{\partial y}(1, 2) = ?$	

VI נגזרות חלקיות של פונקציה מורכבת, כלל השרשרת

1. נתון $U(t) = u(f(t), g(t), h(t))$, $h(t) = t^3$, $g(t) = e^{-t}$, $f(t) = \sin 4t$, $u(x, y, z) = x^2 + y^2 + xz$
חשב $U'(t)$.
2. נתון $V(t) = v(f(t), g(t))$, $g(t) = \ln(t^2 + \ln 5t)$, $f(t) = te^{2t}$, $v(x, y) = x/y$
חשב $V'(t)$.
3. נתון $Z(x, y) = z(f(x, y), g(x, y))$, $g(x, y) = y/x$, $f(x, y) = x/y$, $z(u, v) = u^2 \ln v$
חשב $\partial Z / \partial y$, $\partial Z / \partial x$.
4. $U(x) = u(x, v(x))$, $v(x) = x^3$, $u(x, y) = \ln(e^x + e^y)$
חשב dU/dx .
5. $Z(t) = z(t, f(t), v(t))$, $v(t) = \sqrt{t}$, $f(t) = 1/t$, $z(t, x, y) = \tan(3t + 2x^2 - y)$
חשב dZ/dt , $\partial z / \partial t$.
6. $Z(u, v) = z(f(u, v), g(u, v))$, $g(u, v) = u \cos v$, $f(u, v) = u \sin v$, $z(x, y) = \arctan(x/y)$
חשב $\partial Z / \partial u$, $\partial Z / \partial v$.
7. $U(t) = u(f(t), g(t))$, $g(t) = t \sin t$, $f(t) = t \cos t$, $u(x, y) = e^{xy^2}$
חשב $U'(\pi/2)$.
8. הוכח כי אם $z(x, y) = f(x^2 - y^2)$ גזירה אזי מתקיים השוויון $y(\partial z / \partial x) + x(\partial z / \partial y) = 0$.
9. הוכח כי אם $z(x, y) = e^y f(ye^{x^2/(2y^2)})$ גזירה אזי מתקיים השוויון
$$(x^2 - y^2) \frac{\partial z}{\partial x} + xy \frac{\partial z}{\partial y} = xyz$$
10. הוכח כי אם $u(x, y, z) = f(x^2 z - yz)$ גזירה אזי מתקיים השוויון
$$x \frac{\partial u}{\partial x} + 2y \frac{\partial u}{\partial y} - 2z \frac{\partial u}{\partial z} = 0$$
11. הוכח כי אם $u(x, y, z) = f(x - y, y - z, z - x)$ גזירה אזי מתקיים השוויון
$$\frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial u}{\partial y} + \frac{\partial u}{\partial z} = 0$$

תשובות

I. a) 0   b) $\frac{110}{9}$ c) $\frac{xy^3 + x^2}{y}$ d) $\frac{x^3 + y}{x^2 y^2}$ e) $-x^2 y - \frac{y^2}{x}$

II. 1. $y \geq 0$ 2. $|x| \leq 1, |y| \geq 1$ 3. $x^2 + y^2 \leq 1$ 4. $x^2 + y^2 > 1$ 5. $1 \leq x^2 + y^2 \leq 4$

6. $x \leq x^2 + y^2 < 2x$ 7. $|x^2 + y| \leq 1$ 8. $x + y < 0$ 9. $y > x$ 10. $x^2 + y^2 + z^2 \leq a^2$

11. $|x| \leq y^2, y \neq 0$ 12. $x^2 + y^2 = 4$ 13. $|y| \leq |x|, x \neq 0$

14. $\{y \geq 0, y \geq -2x, x^2 + y^2 \neq 0\} \cup \{y \leq 0, y \leq -2x, x^2 + y^2 \neq 0\}$

15. $y^2 = -x, y^2 = x$ המשולש העקום החסום ע"י הפרבולות והישר $y = 2$ (לא כולל את הראשית)

16. $2\pi k \leq x^2 + y^2 \leq \pi(2k+1), k = 0, 1, 2, \dots$

17. $\{x > 0, y > 0, z > 0\} \cup \{x > 0, y < 0, z < 0\} \cup \{x < 0, y > 0, z < 0\} \cup \{x < 0, y < 0, z > 0\}$

18. $\{(x, y, z) : x^2 + y^2 - z^2 < -1\}$
 החלק הפנימי של ההיפרבולויד דו-יריעתי $x^2 + y^2 - z^2 = -1$

III. 1. $x + y = c$ ישרים מקבילים   2. $c \geq 0, x^2 + y^2 = c$ מעגלים

3. $x^2 - y^2 = c$ $y = \pm x$ משפחת היפרבולות שוות שוקיים בעלות אסימפטוטות משותפות: $y = \pm x$ וזוג הישרים $y = \pm x$ עצמו

4. $c \geq 0, x + y = \sqrt{c}$ ישרים מקבילים   5. אלומת ישרים $y = cx$ ללא הראשית

6. $\frac{x^2}{1/c} + \frac{y^2}{1/(2c)} = 1, c > 0$ משפחת אליפסות

7. $\{c = 0 : y = 0 \text{ or } x = 0\} \& \{c \neq 0 : xy = c^2\}$ משפחת היפרבולות

8. $x^2 + y^2 = c_1 x$ אלומת מעגלים העוברים דרך הראשית (ללא הראשית)

9. $|x| + |y| = c_1$ ($c_1 \geq 1$) ריבועים

IV. 1. $x + y + z = c$ משפחת מישורים מקבילים

2. $c > 0, x^2 + y^2 + z^2 = c$ נקודה $(0,0,0)$ עבור $c = 0$, ומשפחת ספירות

3. $x^2 + y^2 - z^2 = c$ משפחת היפרבולוידים דו-יריעתיים עבור $c < 0$
 משפחת היפרבולוידים חד-יריעתיים עבור $c > 0$
 חרוט עבור $c = 0$

4. $x^2 - y^2 - z^2 = c$ משפחת היפרבולוידים דו-יריעתיים עבור $c > 0$
 משפחת היפרבולוידים חד-יריעתיים עבור $c < 0$
 חרוט עבור $c = 0$

5. $x^2 + y^2 - 2z^2 = c, c \neq \frac{\pi}{2} + \pi k, k \in \mathbb{Z}$

6. $2x + 3y - z = c_1$ משפחת מישורים מקבילים

V.

$$1. \frac{\partial u}{\partial x} = 4x^3 - 8xy^3, \frac{\partial u}{\partial y} = 4y^3 - 12x^2y^2 \quad 2. \frac{\partial f}{\partial x} = \frac{1}{y^2} + 2ye^{2xy}, \frac{\partial f}{\partial y} = \frac{-2x}{y^3} + 2xe^{2xy}$$

$$3. \frac{\partial u}{\partial x} = \sin(2x + 3y) + 2x \cos(2x + 3y), \frac{\partial u}{\partial y} = 3x \cos(2x + 3y)$$

$$4. \frac{\partial v}{\partial x} = yx^{y-1}, \frac{\partial v}{\partial y} = x^y \ln x$$

$$5. \frac{\partial u}{\partial x} = 30xy(5x^2y - y^3 + 7)^2, \frac{\partial u}{\partial y} = 3(5x^2y - y^3 + 7)^2(5x^2 - 3y^2)$$

$$6. \frac{\partial f}{\partial x} = \frac{1}{x + y^2} + 5^{xy^2} y^2 \ln 5, \quad \frac{\partial f}{\partial y} = \frac{2y}{x + y^2} + 5^{xy^2} 2xy \ln 5$$

$$7. \frac{\partial f}{\partial x} = y^2(1 + xy)^{y-1}, \ln f = y \ln(1 + xy) \Rightarrow \frac{\partial f}{\partial y} = \left(\ln(1 + xy) + \frac{xy}{1 + xy} \right) (1 + xy)^y$$

$$8. \frac{\partial v}{\partial x} = \frac{1}{x + \ln y}, \quad \frac{\partial v}{\partial y} = \frac{1}{(x + \ln y)y}$$

$$10. \frac{\partial g}{\partial x} = -\frac{e^{-x/y}}{y}, \quad \frac{\partial g}{\partial y} = \frac{xe^{-x/y}}{y^2}$$

$$11. \frac{\partial f}{\partial x} = -\frac{y}{x^2 + y^2}, \quad \frac{\partial f}{\partial y} = \frac{x}{x^2 + y^2}$$

$$12. \frac{\partial v}{\partial x} = \frac{|y|}{x^2 + y^2}, \quad \frac{\partial v}{\partial y} = -\frac{xy}{|y|(x^2 + y^2)}$$

$$13. \frac{\partial h}{\partial x} = \frac{3(1 + \log_y x)^2}{x \ln y}, \quad \log_y x = \frac{\ln x}{\ln y}, \quad \frac{\partial h}{\partial y} = -\frac{3(1 + \log_y x)^2 \ln x}{y \ln^2 y}$$

VI

$$1. dU / dt = 4(2x + z) \cos 4t - 2ye^{-t} + 3xt^2 = 4(2 \sin 4t + t^3) \cos 4t - 2e^{-2t} + 3t^2 \sin 4t$$

$$2. \frac{dV}{dt} = \frac{e^{2t}(1 + 2t)}{y} - \frac{x}{y^2} \frac{2t + 1/t}{t^2 + \ln 5t} = \dots$$

$$3. \frac{\partial Z}{\partial x} = \frac{2u \ln v}{y} - \frac{u^2}{v} \frac{y}{x^2} = \dots, \quad \frac{\partial Z}{\partial y} = -\frac{2xu \ln v}{y^2} + \frac{u^2}{v} \frac{1}{x} = \dots$$

$$4. \frac{dU}{dx} = \frac{e^x + 3e^y x^2}{e^x + e^y} = \dots$$

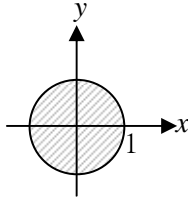
$$5. \frac{\partial z}{\partial t} = \frac{3}{\cos^2(3t + 2x^2 - y)} = \dots, \quad \frac{dZ}{dt} = \frac{3 - 4x/t^2 - 0.5/\sqrt{t}}{\cos^2(3t + 2x^2 - y)} = \dots$$

$$6. \partial Z / \partial u = (y \sin v - x \cos v) / (x^2 + y^2) = \dots$$

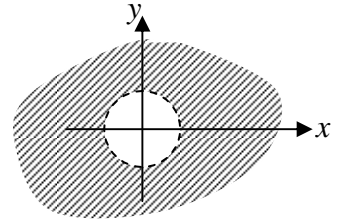
$$7. \frac{dU}{dt}(\pi/2) = -\pi^3/8$$

I.

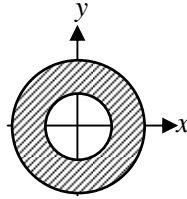
3) $1 - x^2 - y^2 \geq 0 \Rightarrow x^2 + y^2 \leq 1$

4) $x^2 + y^2 > 1$

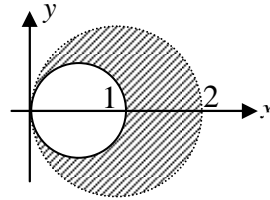

5) א. $\left. \begin{matrix} x^2 + y^2 \geq 1 \\ x^2 + y^2 \leq 4 \end{matrix} \right\} \Rightarrow 1 \leq x^2 + y^2 \leq 4$

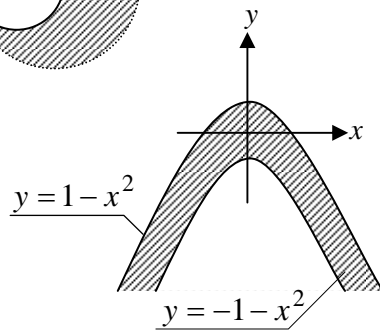

ב. $\left. \begin{matrix} x^2 + y^2 \leq 1 \\ x^2 + y^2 \geq 4 \end{matrix} \right\} \Rightarrow$ אין פתרון

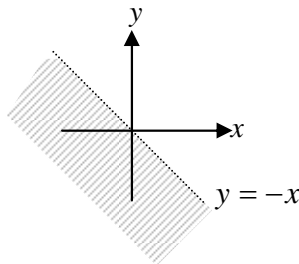
6) א. $\left. \begin{matrix} x^2 + y^2 - x \geq 0 \\ 2x - x^2 - y^2 > 0 \end{matrix} \right\} \Rightarrow x \leq x^2 + y^2 < 2x$

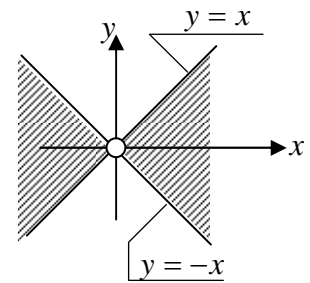
ב. $\left. \begin{matrix} x^2 + y^2 - x \leq 0 \\ 2x - x^2 - y^2 < 0 \end{matrix} \right\} \Rightarrow$ אין פתרון

7) $-1 \leq x^2 + y \leq 1$

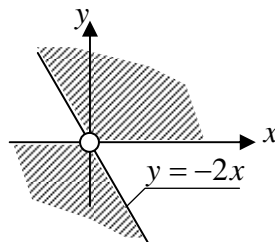
8) $x + y < 0$

13) $\left| \frac{y}{x} \right| \leq 1 \Rightarrow \begin{cases} |y| \leq |x| \\ x \neq 0 \end{cases}$

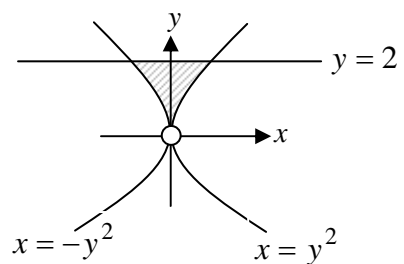
14) $-1 \leq \frac{x}{x+y} \leq 1 \Rightarrow$

א. $\left. \begin{matrix} x+y > 0 \\ -x-y \leq x \leq x+y \end{matrix} \right\} \Rightarrow \begin{cases} x+y > 0 \\ y \geq 0 \\ y \geq -2x \end{cases}$

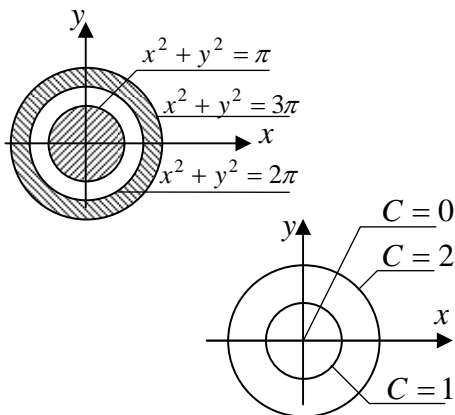

ב. $\left. \begin{matrix} x+y < 0 \\ x \geq x+y \\ x \leq -x-y \end{matrix} \right\} \Rightarrow \begin{cases} x+y < 0 \\ y \leq 0 \\ y \leq -2x \end{cases}$

15) $\left. \begin{matrix} -1 \leq 1-y \leq 1 \\ -1 \leq \frac{x}{y^2} \leq 1 \end{matrix} \right\} \Rightarrow \begin{cases} 0 \leq y \leq 2 \\ -y^2 \leq x \leq y^2 \\ y \neq 0 \end{cases}$

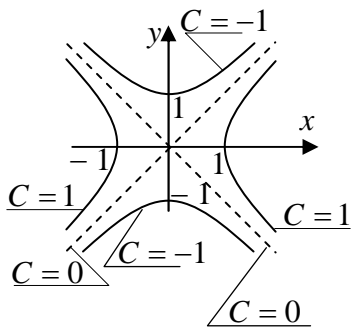

16) $\sin(x^2 + y^2) \geq 0 \Rightarrow 2\pi k \leq x^2 + y^2 \leq 2\pi k + \pi$
 $k \in \mathbb{N} \cup \{0\}$

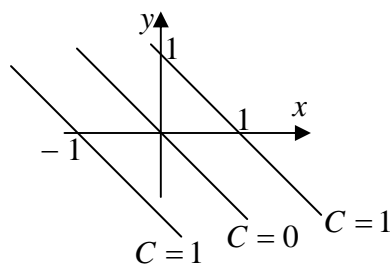

III.

2) $x^2 + y^2 = C, C \geq 0$

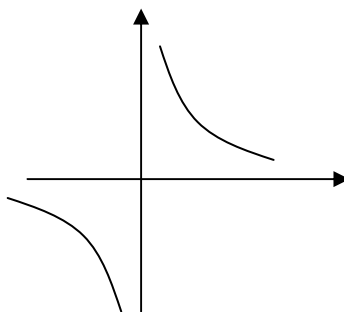

3) $x^2 - y^2 = C$

4) $(x+y)^2 = C, C \geq 0 \Rightarrow x+y = \pm\sqrt{C}$

7) $xy = C, C \geq 0$

8) $e^{2x/(x^2+y^2)} = C \Rightarrow \begin{cases} C = e^{C_1}, C_1 = 2x/(x^2+y^2) \\ x^2 + y^2 \neq 0 \end{cases}$

$$\begin{cases} x^2 + y^2 = \frac{2}{C_1} x \\ C_1 = \ln C \\ C \neq 1, x^2 + y^2 \neq 0 \end{cases} \quad \text{or} \quad \begin{cases} C = 1 \\ x = 0 \\ y \neq 0 \end{cases}$$

